

den gamle Grav, der nu er som Alfarvej, kun markeret af et gammelt Kors, der af en eller anden Grund fik Lov til at blive staaende. Eller hvad om man gjorde, som det sker saa mange Steder: saae Græs over det hele og lod en pænt holdt grøn Flade med lidt vildtvoksende Blomster i dække de gamle Grave, som ingen paarørende nu mere kommer for at holde vedlige. Saadan er der gjort med den Grav, som ses tilhøjre Side 125. — Den netop hundrede Aar gamle, smukke Sandsten er indmuret i Kirkegaardsmuren og taler endnu til dem, der gaar over Kirkegården, om Forældres dybe Sorg over tvende haabefulde Ynglinge, der »være i Livet deres Forældres Glæde og bragte dem ved deres Død den første Sorg«. Hundrede Aar er gaaet, siden de Dødsfald skete, og Gravene er sløjftet, men dog ikke sløjftet, for over dem breder sig det friske, grønne Græs med vilde Urter i, og naar dette holdes i Orden med et Minimum af Umage, er der paa værdig Maade holdt Hævd over en gammel Grav.

Soldatergrave i Holland

Af Kirkegaardsass., Havebrugsk. Mogens Skrydstrup

Rundt omkring i Holland findes der spredte Grave eller regulære Militærkirkegaarde, hvori de Faldne fra Krigen og Slagene i Maj 1940 ligger jordet.

Den største af Krigskirkegaardene er sikkert den paa *Grebbeberg* ved Byen *Rhenen*

i Østholland, hvor 6—700 er begravet. Den ligger meget smukt midt i en Skov. Paa Indgangsporten, der er af tynde afbarkede Træstammer, staar det hollandske Vaaben paa den ene Side og det tyske S.S.-Vaaben paa den anden (se Fig. 271). Til venstre paa Kirkegården ligger Hollænderne, til højre Tyskerne. En elegant klædt Betjent staar Vagt, og der maa ikke tales højroset paa Kirkegården; man maa ikke ryge, og man skal gaa med blottet Hoved.

Den tyske Side er langt den smukkeste, da Gravmælerne her udelukkende bestaar af bejsede Trækors og derfor giver en smuk Helhedsvirkning, hvorimod den hollandske Side virker meget forvirret, da de Efterladte har Tilladelse til selv at arrangere Gravene og Gravmæler; der er saa mange grimme Glaskasser med kunstige Blomster, Billede af og Breve fra den Afdøde og lignende, der er typiske for Katholikerne. Men alt dette er desværre i nøje Kontakt med den hollandske Tradition for Kirkegaardskultur.

De fleste Kirkegaarde paa Landet er ganske smaa med ca. 10—30 Gravsteder. Mange ligger meget smukt i frie Omgivelser, — alt efter Stedet, de faldt. En Fællesgrav ligger lige ved en Autostrada i det vestlige Holland midt paa en aaben Mark, hvor Køer græssede lige op til den runde Grav, som ved mit Besøg dér i 1940 kun var omgivet af et lavt Hegn. Her havde en Bombe truffet en Transportbil med Soldater, og samtlige 23 var dræbt øjeblikkelig.

Hesselø Kirkegaard

Af Overassistent, Havebrugskandidat A. Hilsøe

Naar man definerer en Kirkegaard som en ved gejstlig Medvirken indviet Begravelsesplads for forskellige, hinanden uvedkommende Mennesker, og altsaa ikke regner de enkelte private Begravelsespladser ved forskellige Slotte og Herregaarde (f. Eks. ved Ledreborg ved Lejre) for Kirkegaarde i almindelig Forstand, tør man vist trygt be-

Fig. 271.
Soldaterkirkegaard
ved Grebbeberg
i Holland.